

Věc C-203/21

**Shrnutí žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podle čl. 98 odst. 1
jednacího řádu Soudního dvora****Datum doručení:**

31. března 2021

Předkládající soud:

Okražen sad Burgas (Bulharsko)

Datum předkládacího rozhodnutí:

12. března 2021

Obžaloba:

Okresní státní zastupitelství v Burgasu

Obžalovaná:

„DELTA STROJ 2003“ EOOD

Předmět původního řízení

Trestní řízení a správní řízení trestněprávní povahy, která probíhají souběžně – Možnost, kterou stanoví vnitrostátní právo, stíhat v trestněprávním správním řízení právnickou osobu tak, že jí je na návrh státního zástupce pro trestný čin spáchaný jejím zástupcem uložena peněžitý trest dříve, než je spáchání tohoto trestného činu potvrzeno pravomocným rozsudkem – Použitelnost rámcového rozhodnutí 2005/212/SVV v případě, že je možné uložit peněžitý trest ve výši majetkového prospěchu získaného trestným činem.

Předmět a právní základ předběžné otázky

Výklad unijního práva, článek 267 SFEU

Předběžné otázky

- 1) Musí být články 4 a 5 rámcového rozhodnutí 2005/212/SVV, jakož i článek 49 Listiny základních práv Evropské unie vykládány v tom smyslu, že

připouští takovou právní úpravu členského státu, podle níž může vnitrostátní soud uložit sankci v takovém řízení, jako je původní řízení, které je vedeno proti právnické osobě pro konkrétní trestný čin, jehož spáchání dosud nebylo konstatováno, protože je předmětem souběžného, dosud s konečnou platností neuzavřeného trestního řízení?

- 2) Musí být články 4 a 5 rámcového rozhodnutí 2005/212/SVV, jakož i článek 49 Listiny základních práv Evropské unie vykládány v tom smyslu, že připouští takovou právní úpravu členského státu, podle níž může vnitrostátní soud v takovém řízení, jako je původní řízení, uložit právnické osobě sankci, jejíž výše odpovídá výnosu získanému konkrétním trestným činem, jehož spáchání dosud nebylo konstatováno, protože je předmětem souběžného, dosud s konečnou platností neuzavřeného trestního řízení?

Uplatňovaná ustanovení unijního a mezinárodního práva

Rámcové rozhodnutí 2005/212/SVV o konfiskaci výnosů a majetku z trestné činnosti a nástrojů trestné činnosti, články 2, 4 a 5

Rámcové rozhodnutí 2006/783/SVV o uplatňování zásady vzájemného uznávání příkazů ke konfiskaci

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/42/EU ze dne 3. dubna 2014 o zajišťování a konfiskaci nástrojů a výnosů z trestné činnosti v Evropské unii

Listina základních práv Evropské unie, články 48 a 49

Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, články 6 a 7, a dodatkový protokol, článek 1

Uváděná judikatura Soudního dvora Evropské unie

Rozsudek Soudního dvora ze dne 19. března 2020, C-234/18 (ECLI:EU:C:2020:221)

Uváděná judikatura Evropského soudu pro lidská práva

Sud Fondi srl a další v. Itálie, bod 75909/01, 20. ledna 2009

Varvara v. Itálie, bod 17475/09, 29. října 2013

G.i.e.m. S.r.l. a další v. Itálie, body 1828/06, 34163/07 a 19029/11, 28. června 2018

Uváděná ustanovení vnitrostátního práva

Ústava Bulharské republiky, čl. 31 odst. 3

Nakazatelen kodeks (trestní zákoník, dále jen „NK“), článek 255

Nakazatelno-procesualen kodeks (trestní řád, dále jen „NPK“), články 1 a 16 a čl. 301 odst. 1

Zakon za administrativnite narušenija i nakazanija (zákon o přestupcích a správních sankcích, dále jen „ZANN“), články 83, 83a, 83b, 83c, 83d a 83f

Stručný popis skutkového stavu a řízení

- 1 ZK řídí a zastupuje společnost „DELTA STROJ 2003“ EOOD. Dne 5. srpna 2019 byl ZK obviněn, že se v období od 17. března 2009 do 13. srpna 2009 v Burgasu v uvedené funkci formou pokračujícího trestného činu vyhýbal vyměření a úhradě daňových povinností ve značném rozsahu, a to v celkové výši 11 388,98 leva (BGN). Tato částka představuje daň z přidané hodnoty dlužnou podle čl. 25 odst. 6 zakon za danak varchu dobavenata stojnost (zákon o dani z přidané hodnoty, dále jen „ZDDS“) za celkem tři zdaňovací období, totiž březen, duben a červenec 2009. Toto jednání naplňuje skutkovou podstatu čl. 255 odst. 1 bodů 2 a 3 NK (vyhýbání se platbě daňových povinností ve značném rozsahu podáním nesprávného nebo neúplného přiznání nebo nepředložením účetního dokladu) ve spojení s článkem 26 NK (pokračující trestný čin).
- 2 Proti ZK bylo zahájeno trestní řízení u Okražen sad Burgas (okresní soud v Burgasu), které v okamžiku podání žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce dosud nebylo v prvním stupni ukončeno. Po vydání rozsudku prvostupňového soudu zákon umožňuje podat odvolání a kasační opravný prostředek.
- 3 Státní zástupce okresního státního zastupitelství v Burgasu navrhl dne 9. prosince 2020 podle článků 83a a násl. ZANN okresnímu soudu v Burgasu, aby společnosti „DELTA STROJ 2003“ EOOD uložil peněžitý trest, a to z důvodu obohacení se v podobě majetkového prospěchu v celkové výši 11 388,98 BGN získaného trestným činem podle čl. 255 odst. 1 bodů 2 a 3 NK ve spojení s článkem 26 NK, kterého se dopustila osoba řídící a zastupující tuto společnost.
- 4 Řízení proti společnosti „DELTA STROJ 2003“ EOOD se zakládá na obžalobě podané k okresnímu soudu v Burgasu proti jednateli této společnosti pro daňový trestný čin, na jejímž základě bylo u Okresního soudu v Burgasu zahájeno trestní řízení, které v prvním stupni dosud nebylo ukončeno.
- 5 Podle čl. 83a odst. 1 ZANN je právnické osobě, která se obohatila nebo se mohla obohatit trestným činem podle v něm uvedených ustanovení trestního zákoníku (mimo jiné i článku 255 NK), uložen peněžitý trest ve výši až 1 000 000 BGN, pokud trestný čin spáchala osoba, která je zmocněna utvářet vůli právnické osoby

nebo která ji může zastupovat, přičemž tato částka nesmí být nižší než výnos z trestného činu, pokud se přitom jedná o majetkový prospěch. Podle čl. 83a odst. 4 ZANN je peněžitý trest ukládán nezávisle na trestněprávní odpovědnosti osob, které se trestného jednání podle čl. 83a odst. 1 ZANN dopustily. Podle čl. 83a odst. 5 ZANN (ve znění použitelném v projednávané věci) je výnos získaný právnickou osobou přímo či nepřímo z trestného činu podle odstavce 1 konfiskován ve prospěch státu, nepodléhá-li vrácení nebo konfiskaci podle trestního zákoníku. V případě, že věci nebo majetek, které jsou předmětem trestného činu, nejsou k dispozici nebo byly prodány, je nařízena konfiskace odpovídající hodnoty v BGN.

- 6 Podle článku 83b ZANN je řízení podle článku 83a tohoto zákona zahájeno na odůvodněný návrh státního zástupce příslušného pro přezkum věci nebo spisu týkajícího se příslušného trestného činu po podání obžaloby k okresnímu soudu sídla právnické osoby. Podle článku 83d ZANN soud přezkoumá návrh státního zástupce a na základě shromážděných důkazů posoudí, zda právnická osoba získala protiprávní prospěch, zda existuje vazba mezi osobou, která se trestného jednání dopustila, a právnickou osobou, zda existuje spojení mezi trestným jednáním a prospěchem právnické osoby, jakého druhu prospěch je a, jedná-li se přitom o majetkový prospěch, o jakou částku se jedná. Soud vydá rozhodnutí, kterým buď uloží peněžitý trest, nebo uložení peněžitého trestu zamítne.

Rozhodující argumenty státního zastupitelství

- 7 Ve svém návrhu, který předložil podle článků 83a a násl. ZANN, státní zástupce uvádí, že podle jeho názoru jsou splněny zákonné podmínky pro odsouzení právnické osoby podle správního práva trestního, a to z následujících důvodů:

Právnická osoba se spáchanými trestnými činy obohatila ve smyslu čl. 255 odst. 1 bodu 2 a 3 NK ve spojení s jeho článkem 26.

Trestného činu se dopustila osoba, která společnost řídila a zastupovala a která byla současně zmocněna utvářet vůli právnické osoby a zastupovat ji.

Právnická osoba „DELTA STROJ 2003“ EOOD získala ze spáchaného trestného činu prospěch. Výnos činí 11 388,98 BGN a představuje dlužnou daň z přidané hodnoty ve smyslu čl. 25 odst. 6 ZDDS (ve znění z 13. února 2009), jejíž úhradě se jednatel vyhnul.

Státní zástupce upozornil na skutečnost, že tato částka představuje veřejnoprávní pohledávku státu, kterou společnost neuhradila a kterou by v případě řádného průběhu daňového právního vztahu zaplatit musela a zaplatila.

Neuhrazení tohoto závazku představuje majetkový prospěch a mezi ním a trestným činem existuje souvislost.

Státní zástupce proto soudu navrhuje, aby právnické osobě „DELTA STROJ 2003“ EOOD uložil peněžitý trest v maximální výši podle čl. 83a odst. 1 ZANN.

Stručný popis odůvodnění žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

- 8 Předkládající soud nejprve podává přehled legislativní historie a základních znaků řízení podle článků 83a a násl. ZANN. Toto řízení bylo do pozitivního bulharského práva zavedeno poprvé v roce 2005. Původní znění ustanovení stanovilo, že soud uloží právnické osobě peněžité trest až po nabytí právní moci rozsudku v trestním řízení. V roce 2015 byl obsah tohoto ustanovení zcela pozměněn a podmínka pro uložení peněžitého trestu, kterou bylo pravomocné rozhodnutí vydané v trestním řízení, byla zrušena.
- 9 Jak již bylo uvedeno, řízení vedené podle článků 83a a násl. ZANN se zahajuje na odůvodněný návrh státního zástupce po podání obžaloby. Předkládající soud zdůrazňuje, že zákon v současnosti pro uložení peněžitého trestu právnické osobě nutně nevyžaduje existenci pravomocného rozsudku pro konkrétní trestný čin, který spáchala fyzická osoba v souvislosti s činností společnosti, již byl peněžité trest uložen. Mezi argumenty je uváděna absence právě tohoto požadavku v zákon za administrativní narušení a i nakazání jakož i čl. 83f odst. 1 bod 3 ZANN, podle nějž musí být řízení, v němž bylo vydáno pravomocné rozhodnutí okresního nebo odvolacího soudu, obnoveno, pokud po nabytí právní moci rozhodnutí o uložení peněžitého trestu právnické osobě je osoba uvedena v čl. 83a odst. 1 bodech 1 až 4 ZANN pravomocným rozhodnutím soudu zproštěna obvinění nebo je přerušeno přípravné řízení zastaveno státním zástupcem, jestliže ke skutku nedošlo nebo se nejedná o trestný čin.
- 10 Předkládající soud upozorňuje na skutečnost, že v projednávané věci jsou vedena dvě souběžná řízení. Jako první bylo zahájeno trestní řízení proti jednateři společnosti „DELTA STROJ 2003“ EOOD, v němž byl obžalován ze spáchání trestného činu podle článku 255 NK. V době předložení žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce toto řízení dosud probíhalo. Následně bylo zahájeno řízení podle článků 83a a násl. ZANN k uložení peněžitého trestu společnosti, který podle informací předkládajícího soudu odpovídá podle článku 255 NK výnosu z dotčeného trestného činu (jehož spáchání v prvním – trestním – řízení dosud nebylo konstatováno). Okresní soud upozorňuje na skutečnost, že ZANN v současnosti nestanoví možnost řízení podle článků 83a a násl. ZANN do ukončení trestního řízení přerušit.
- 11 Podle názoru předkládajícího soudu představuje uložení peněžitého trestu právnické osobě pro konkrétní trestný čin ve výši prospěchu, který byl nebo by byl dosažen trestnou činností, bezpochyby úplnou nebo částečnou konfiskací výnosů z trestné činnosti. S ohledem na čl. 2 odst. 1 rámcového rozhodnutí 2005/212/SVV, jakož i skutečnosti, že za trestný čin ve smyslu článku 255 NK hrozí trest odnětí svobody v trvání jednoho roku až šesti let, má okresní soud za to, že projednávaná věc spadá do oblasti působnosti rámcového rozhodnutí.
- 12 Předkládající soud v tomto smyslu přihlíží k rozhodnutí Soudního dvora ve věci C-234/18, které bylo přijato na základě žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce předložené jiným bulharským soudem, upozorňuje však, že skutkový stav

projednávané věci je jiný. Okresní soud připomíná, že předmětem řízení podle článků 83a a násl. ZANN je uložení správně právní sankce – „peněžitého trestu“ – právnické osobě z důvodu trestného činu, kterého se dopustil její zástupce. Toto řízení má všechny znaky „trestněprávního“ a nikoliv „občanskoprávního“ řízení. Podle názoru předkládajícího soudu se jedná o konečné zabavení majetku (konfiskaci), která byla soudem nařízena z důvodu trestného činu. Řízení vede trestní soud podle zákon za administrativně narušení a i nakazání, přičemž nakazatelně-procesuální kodeks je subsidiární. Rozhodnutím se právnické osobě ukládá peněžitý trest z důvodu spáchání konkrétního trestného činu, přičemž výše tohoto peněžitého trestu se stanoví podle výše výnosu, který byl nebo by byl tímto trestným činem získán. Cílem uložení trestní sankce je stíhat trestné činy a odradit od jejich páchaní, a nikoliv nahrazovat škody vzniklé v jejich důsledku, a zákon připouští uložení sankce dokonce i v případě, že nebylo dosaženo žádného výnosu nebo výnos nepředstavuje majetkový prospěch. Z toho vyplývá, že rozhodnutí, které soud rozhodující ve věci vydává v řízení podle článků 83a a násl. ZANN, je vydáváno po skončení řízení, které se týká jednoho nebo několika trestných činů, nesoustředí se pouze na nezákonně nabytý majetek a má přímou souvislost s výsledkem trestního řízení. Předkládající soud má za to, že to by mělo vést závěru, že rámcové rozhodnutí 2005/212/SVV je použitelné.

- 13 Okresní soud připomíná, že podle ustálené judikatury Soudního dvora se základní práva zaručená unijním právním řádem použijí ve všech situacích upravených unijním právem. Vnitrostátní soud se odvolává na článek 49 Listiny, který zakotvuje zásadu zákonnosti trestných činů a trestů, jež zahrnuje zákaz uložit trest dříve, než je konstatováno spáchání trestného činu. Aby bylo možno vycházet z toho, že byl spáchán trestný čin, za nějž má být uložen příslušný trest, musí být tato skutečnost konstatována podle vnitrostátního práva. To předpokládá zjištění, že se příslušná fyzická osoba dopustila konkrétního jednání, které podle vnitrostátního práva představuje trestný čin, a že trestní soud shledal zaviněné spáchání tohoto trestného činu. Podle bulharského vnitrostátního práva, konkrétně podle čl. 31 odst. 3 Ústavy a článku 16 NPK, tak lze učinit pouze pravomocným rozsudkem podle nakazatelně-procesuálního kodeks (trestní řád). Ten ve svém čl. 1 odst. 1 stanoví pravidla, podle nichž je vedeno trestní řízení, jehož účelem je zajistit objasnění trestných činů, odhalení jejich viníků a řádné uplatňování práva.
- 14 Soud rozhodující ve věci pak přezkoumá otázky, u nichž tak musí podle článku 83d ZANN k vydání soudního rozhodnutí učinit (soud musí na základě shromážděných důkazů posoudit, zda právnická osoba získala protiprávní prospěch, zda existuje vazba mezi právnickou osobou a osobou, která se trestného jednání dopustila, a zda existuje souvislost mezi trestným jednáním a prospěchem právnické osoby, jakého druhu tento prospěch je a, jedná-li se přitom o majetkový prospěch, o jakou částku jde). Předkládající soud upozorňuje, že mezi všemi těmito otázkami chybí otázka, která jim má předcházet, a sice zda byl spáchán trestný čin.
- 15 Ve skutečnosti dotčené řízení podle článků 83a a násl. ZANN, které bylo zahájeno na základě obžaloby podané na jednatele společnosti dříve, než bylo ukončeno

trestní řízení zahájené proti jeho osobě, v praxi umožňuje uložit sankci, která se zakládá pouze na okolnostech, které jsou uvedeny v obžalobě podané pro určitý druh trestného činu. Vzhledem k tomu, že spáchání tohoto trestného činu nebylo konstatováno pravomocným soudním rozhodnutím, považuje předkládající soud za nejasné, zda je to slučitelné se zásadou zákonnosti trestných činů a trestů, zakotvenou v článku 49 Listiny.

- 16 Ze stejných důvodů má senát pochybnosti o tom, do jaké míry je řízení podle článků 83a a násl. ZANN, podle nějž může vnitrostátní soud uložit právnické osobě sankci za trestný čin, jehož spáchání dosud nebylo konstatováno, protože je předmětem souběžného, dosud s konečnou platností neuzavřeného trestního řízení, slučitelné s rámcovým rozhodnutím 2005/212/SVV ve spojení s článkem 49 Listiny. Tato možnost zpochybňuje dodržování základní zásady unijního práva, podle níž nesmí být trest uložen dříve, než byl trestný čin konstatován, a může vést k narušení vzájemné důvěry a vzájemného uznávání, které jsou základem justiční spolupráce mezi členskými státy Evropské unie.
- 17 Podle názoru předkládajícího soudu je předkládaná otázka relevantní v kontextu rámcového rozhodnutí 2006/783/SVV o uplatňování zásady vzájemného uznávání příkazů ke konfiskaci. Rámcové rozhodnutí 2005/212/SVV je právním aktem, který členskými státy ukládá povinnost přijmout společná minimální ustanovení pro konfiskaci nástrojů a výnosů v souvislosti s trestnou činností, zejména za účelem usnadnění vzájemného uznávání příkazů ke konfiskaci v trestních řízeních. Podle článku 83a odst. 2 ZANN lze uložit peněžitý trest právnické osobě, jejíž sídlo není na území Bulharské republiky, což znamená, že výkon tohoto rozhodnutí bulharského soudu musí být proveden v jiném členském státě na základě rámcového rozhodnutí 2006/783/SVV. Spolupráce mezi členskými státy, která se zakládá na zásadě vzájemného uznávání a bezprostředního výkonu soudních rozhodnutí, předpokládá důvěru v to, že rozhodnutí, která mají být uznána a vykonána, budou vždy přijímána v souladu se zásadami zákonnosti, subsidiarity a proporcionality. Vykonávající členský stát musí být pro uznání a výkon rozhodnutí, jímž se právnické osobě ukládá peněžitý trest, přesvědčen, že vystavující členský stát vydal toto rozhodnutí po skončení řízení vedeného podle těchto zásad, mimo jiné v souladu s článkem 49 Listiny. Vystává otázka, je-li tomu tak, pokud byl rozsudkem bulharského soudu podle článku 83a ZANN uložen peněžitý trest právnické osobě pro konkrétní trestný čin, jehož spáchání dosud nebylo konstatováno, protože je předmětem souběžného, dosud s konečnou platností neuzavřeného trestního řízení.
- 18 Z těchto důvodů má předkládající soud za to, že pro konkrétní rozhodnutí sporu je zapotřebí odpověď na otázku, zda je dodržena zásada zákonnosti trestných činů a trestů jako základní zásada unijního práva, jestliže soud v takovém řízení, jako je původní řízení, uloží sankci společnosti předtím, než je v souběžném trestním řízení konstatováno spáchání trestného činu podle článku 255 NK.